

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 330.342.1

К.О. Белоусова

Донецький національний технічний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© Белоусова К.О., 2013

Проаналізовано основні економічні показники розвитку промислового сектору України. Розроблено складові концепції управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства. Розкрито зміст та особливості матеріальних і нематеріальних ресурсів. Сформовано моделі оцінювання напрямів відтворення. Уточнено умови та специфіку простого, звуженого та розширеного відтворення ресурсів в умовах розвитку підприємства.

Ключові слова: розвиток, матеріальні і нематеріальні ресурси, потенціал, підприємство, стадія, концепція.

К.О. Belousova

Donetsk National Technical University

CONCEPTUAL BASES FOR MANAGEMENT OF THE RESOURCE POTENTIAL IN THE ENTERPRISE DEVELOPMENT

© Belousova K.O., 2013

The main economic indicators of the industrial sector of Ukraine are analyzed. The components of the concept of governance resource potential of the enterprise are developed. The content and features of tangible and intangible resources are disclosed. The model estimation directions reproduction are formed. Conditions and specificities for simple, narrowed and expanded reproduction of resources of enterprise development are specified.

Key words: development, material and non-material resources, potential, economic agent, stages, conception.

Постановка проблеми. Інноваційна розбудова національної економіки вимагає створення дієвих механізмів та інструментів ефективного використання господарських ресурсів. В умовах значної обмеженості ресурсної бази матеріального виробництва, обсяги якого безпосередньо впливають на показники суспільного добробуту через формування валового внутрішнього продукту, недостатньою мірою реалізується потенціал промисловості, свідченням чого є незадовільні показники фінансово-економічного стану промислових підприємств, низький рівень інноваційної та інвестиційної активності, відставання від світових лідерів за технологічними, енергетичними та екологічними характеристиками господарської діяльності. Для підтвердження гіпотези про незадовільні результати господарювання промислових підприємств необхідно дослідити динаміку основних економічних показників діяльності промислового сектору України (див. таблицю).

**Оцінка використання ресурсів у господарській діяльності підприємств
промислового сектору економіки України***

Показники	Роки						
	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Інвестиційна сфера							
Обсяги реалізованої продукції промисловості у розрахунку на 1 грн. інвестицій, грн./грн.	0,07	0,07	0,09	0,08	0,07	0,05	0,06
Виробнича сфера							
Частка матеріальних витрат в операційних витратах, %	67,2	66,8	65,6	65,8	61,5	64,1	64,0
Обсяги реалізованої продукції на одного працівника, тис. грн./ос.	40,952	119,736	194,330	259,997	253,226	347,608	440,957
Кількість працівників, зайнятих у виробництві 1 тис. грн. реалізованої продукції, ос./тис. грн.	24	8	5	4	4	3	2
Комерційно-збутова сфера							
Випуск промислової продукції в загальному обсязі випуску (в основних цінах), %	47,0	47,8	45,3	44,5	40,5	43,2	44,2
Частка викидів на одиницю реалізованої продукції, т./тис. грн.	0,032	0,014	0,010	0,008	0,008	0,006	0,005
Частка скидів на одиницю реалізованої продукції, м ³ /грн.	0,071	0,022	0,015	0,011	0,012	0,009	0,008
Частка утворених відходів I–III класу небезпеки на одиницю реалізованої продукції, т./тис. грн.	0,014	0,005	0,004	0,003	0,002	0,002	0,001

* Розраховано за даними [1, с. 108, 508–520; 2, с. 108; 3, с. 114; 4, с. 111; 5, с. 107]

На підставі даних, розрахованих у таблиці, можна дійти висновків про наявність низки тенденцій розвитку промислового сектору України, що характеризують розбалансованість якісних і кількісних змін за рядом показників. Так, інвестиційна сфера розвитку промисловості характеризується абсолютним приростом обсягів залучених інвестицій, однак порівняння динаміки обсягів реалізованої продукції промисловості у розрахунку на 1 грн. інвестицій свідчить про низьку ефективність використання цього ресурсу у виробництві та реалізації промислової продукції. Показники 2011 р. за значенням схожі на показники 2000 р. на рівні 6 коп. реалізованої продукції на 1 грн. інвестицій. У виробничій сфері розвитку промисловості тенденції неоднозначні. Зокрема, позитивною можна вважати тенденцію зниження ресурсомісткості виробництва за матеріальними і трудовими ресурсами. Частка матеріальних витрат в операційних витратах незначно знизилась за період 2000–2011 рр. з 66,8 % до 64,0 %. Істотніші темпи збільшення має показник обсягів реалізованої продукції на одного працівника за аналогічний період з 40,952 тис. грн. на 1 особу до 440,957 тис. грн. на 1 особу (темп зростання понад 10 разів). Це означає, що якщо у 2000 р. для виробництва 1 тис. грн. реалізованої продукції було залучено 24 працівники, то у 2011 р. необхідне залучення 2 найманих працівників. З одного боку, така тенденція зумовлена зростанням рівня автоматизації та механізації виробництва, адже кількість інноваційно активних промислових підприємств зросла з 1397 одиниць (або 13,0 % від загальної кількості підприємств у 2008 р.) до 1679 одиниць (або 16,2 % від загальної кількості підприємств у 2011 р.) [1, с. 321]. Однак маловідхідні, ресурсозбережні та безвідхідні нові технологічні процеси освоїли у 2011 р. лише 240 промислових підприємств (або 18,1 % від загальної кількості промислових підприємств) проти 280 промислових підприємств (або 24,1 % від загальної кількості промислових підприємств) у 2008 р. Більшою ефективністю розвитку промисловості характеризується комерційно-збутова сфера, в якій випуск промислової продукції в загальному обсязі випуску (в основних цінах) має порівняно стабільну динаміку (47,0 % та 44,20 % у 2000 р. та 2011 р. відповідно). Екологічна сфера

господарювання промислових підприємств, пов'язана із утворенням відходів, характеризується значним підвищенням ефективності за обсягами викидів, скидів забруднювальних речовин і утвореними відходами I–III класу небезпеки. Виявлена динаміка дає підстави стверджувати, що на вітчизняних підприємствах накопичено значний потенціал економічного зростання, успішна реалізація якого залежить від створення та ефективного впровадження нових інноваційних підходів до управління господарськими процесами. На користь цього твердження свідчать дані статистики розвитку промислового сектору економіки України: індекси промислової продукції становили у 2010 р. 111,2 % та у 2011 р. 107,6 % до попередніх періодів відповідно, частка збиткових підприємств має тенденцію до зменшення з 41 % у 2010 р. до 38 % у 2011 р. При цьому фіксується підвищення рентабельності операційної діяльності з 3,6 % у 2010 р. до 4,8 % у 2011 р. [1, с. 106, 107]. У цих умовах нагальним завданням є закріплення позитивних тенденцій після подолання загальної фінансово-економічної кризи суспільного виробництва. Тому актуалізуються питання створення дієвого інструментарію управління ресурсним потенціалом промислових підприємств, що дасть змогу перейти на якісно новий рівень розвитку з набуттям вітчизняними суб'єктами господарювання інноваційних рис діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблем прискорення розвитку вітчизняної економіки на засадах реалізації ресурсного потенціалу стосується низка праць вітчизняних науковців. Вчені-економісти розглядають сутність ресурсного потенціалу, визначено основні складові, зокрема матеріальні, нематеріальні, трудові, інноваційні, фінансові ресурси (потенціали) підприємства, а також методи управління та організації ефективного використання ресурсів підприємства (управлінський потенціал) [6, 7]. Дослідники уточнюють зміст ресурсного потенціалу відповідно до специфіки діяльності промислового підприємства, що дозволяє розглядати його як «систематизовану сукупність наявних ресурсів (матеріально-технічних, трудових, фінансових, інформаційних), взаємопов'язаних, взаємозалежних і представлених в певних кількісних пропорціях, використання яких дозволяє досягти заданого економічного ефекту» [8, с. 171–172]. Важливим у цьому визначенні є наголошення на необхідності досягнення економічного ефекту, що виступає головною метою діяльності підприємства. Ця теза підтверджується дослідженнями, в яких розкрито зміст потенціалу для підприємництва, характерною особливістю якого є спрямування на максимально ефективне використання ресурсів в умовах ризику [9]. Враховуючи обмеженість ресурсного потенціалу розвитку в сфері забезпеченості розвитку суб'єктів господарювання природними ресурсами, важливим є виявлення та ефективне використання природно-ресурсного потенціалу, на актуальності чого наголошують у наукових дослідженнях [10]. Систематизація та упорядкування результатів проведеного аналізу вітчизняної наукової літератури дає підстави стверджувати про недостатню чіткість управлінських аспектів формування та використання ресурсного потенціалу, визначення його місця в забезпеченні розвитку, що вимагає проведення подальших досліджень у цій сфері.

Постановка цілей. Необхідність проведення наукових досліджень у сфері формування дієвого інструментарію управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання зумовлює постановку таких цілей:

- визначити поточний стан та особливості використання ресурсного потенціалу господарської діяльності промислових підприємств в Україні, оцінити можливості його розвитку;
- розробити основні складові концепції управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства;
- сформулювати моделі оцінювання напрямів використання ресурсного потенціалу розвитку підприємства, уточнивши зміст та особливості руху ресурсів у господарській діяльності;
- обґрунтувати специфічні риси та характеристики ресурсів (інвестиційних, матеріальних і нематеріальних).

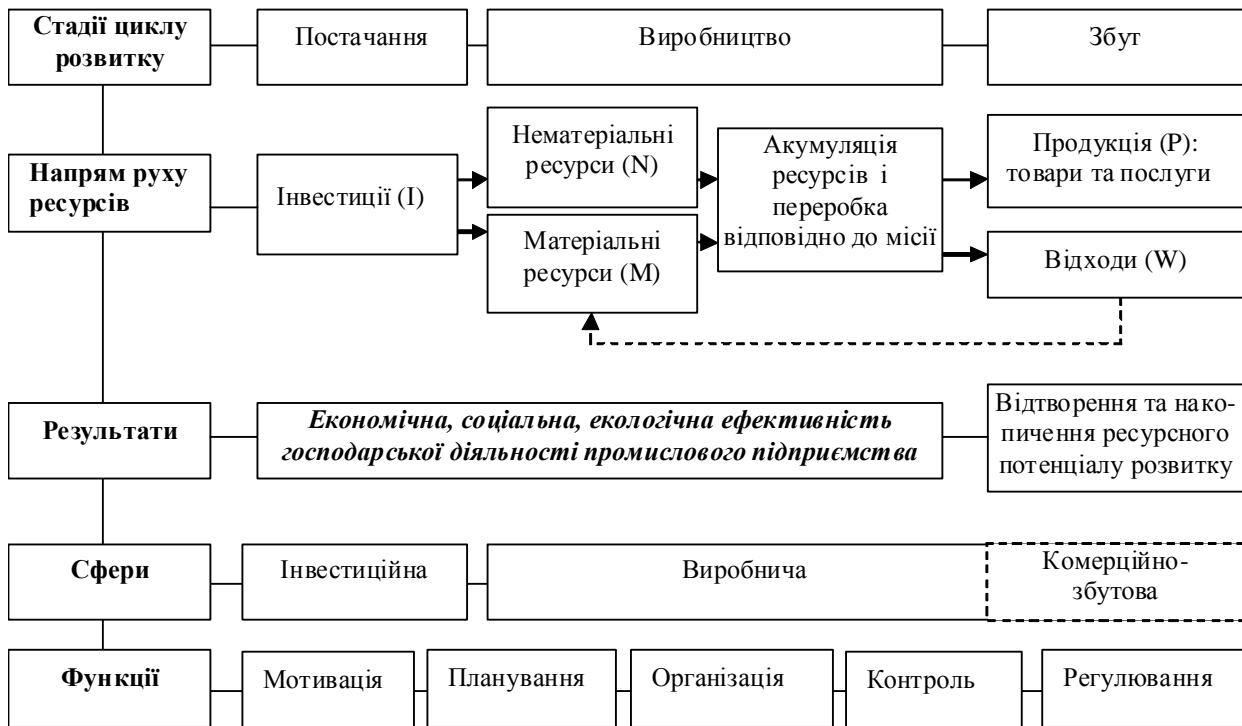
Виклад основного матеріалу. Досягнення економії ресурсів господарської діяльності, їх раціональне використання значною мірою зумовлено дієвістю стимулів та ефективністю реалізації мотивів до досягнення конкурентних переваг на ринку. Ефективне використання господарських ресурсів дає змогу оптимізувати витрати на виробництво та збут виробленої продукції, сприяючи в такий спосіб зниженню ресурсомісткості. Результати таких управлінських дій мають на меті задоволення потреб як виробників, так і споживачів. Для виробників ефективне використання ресурсів призводить до зменшення рівня ресурсозалежності від постачальників та інших ділових партнерів, зниження витрат та диверсифікації виробничо-комерційної діяльності, пов'язаної із можливістю запровадження нових сфер бізнесу (переробка відходів, надання консалтингових послуг у сфері ресурсозбереження). Для споживачів переваги полягають у можливості отримати додаткову корисність від споживання традиційних продуктів зі збереженням цінних характеристик (зокрема покращення стану довкілля, безпека), одержати нові продукти (наприклад, продукція, вироблена з використанням відходів). Готовність споживачів сплачувати вартість виробленої продукції гарантує виробнику компенсацію здійснених витрат та отримання прибутку, який стає основою розширеного відтворення, сприяючи економічному зростанню та подальшому розвитку підприємства.

Сьогодні можна констатувати недостатню міру використання ресурсного потенціалу розвитку підприємств, особливо промислового сектору. Причинами є недоліки планування ресурсовикористання на підприємстві та брак інвестицій для реалізації інноваційних заходів з ресурсозбереження. Зміст недоліків планування ресурсовикористання та ресурсозбереження пов'язаний із недостатньою кількістю виявлених альтернативних рішень щодо оптимального використання ресурсного потенціалу підприємства, що, очевидно, потребуватиме значних витрат на підготовку таких рішень і, як наслідок, стимулює до економії на витратах. При цьому виникає ситуація недостатньої інформаційної забезпеченості управлінських рішень і загроза, що найкраще рішення виходить поза межі управлінських компетенцій. Як результат – істотно обмежуються можливості розвитку.

Брак інвестицій для реалізації інноваційних заходів з ресурсозбереження зумовлений тією обставиною, що значна кількість промислових підприємств в Україні має негативний фінансово-економічний стан, що унеможливує реалізацію таких проектів за власний кошт та створює негативний інвестиційний імідж для зовнішніх інвесторів. Крім того, необхідність пошуку додаткових можливостей та обґрунтування напрямів розвитку промислового підприємства вимагає формування додаткових завдань управлінським кадрам, що супроводжується загрозами виникнення негативних мотивацій до виконання такого спектра завдань за відсутності тісного взаємозв'язку між очікуваною винагородою та продуктивністю виконання трудової функції робітниками. Подолати цю загрозу можливо, здійснивши заходи із виявлення очікувань виконавців та створення системи винагороди та преміювання за досягнуті результати ефективного використання ресурсного потенціалу розвитку підприємства.

Окрему увагу під час створення системи управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства треба приділяти формуванню свідомості управлінських кадрів, що проявляється у моральній відповідальності за результати господарської діяльності. Іншим аспектом підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу є врахування об'єктивних процесів утворення відходів за результатами здійснення процесів виробництва та споживання. Особливістю процесів утворення відходів є підвищення матеріальних витрат, що вимагатиме зростання цін для збереження бажаної норми прибутку. Істотним резервом підвищення ефективності є збільшення обсягів зворотних відходів, що є основою формування вторинної сировини задля оптимізації собівартості виробництва продукції.

Враховуючи зазначені вище особливості та передумови ресурсного забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання, можна запропонувати основні концептуальні положення управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства (див рисунок).

Складові концепції управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства
(авторська розробка)

Вибір рішень щодо управління ресурсним потенціалом розвитку промислового підприємства можна здійснити, визначаючи динаміку та напрям трансформації ресурсів (див. рисунок). Можливі напрями трансформації ресурсів доцільно розділити в такий спосіб, що дозволить здійснити кількісний опис руху ресурсів та відокремити їх за видами та специфікою виконуваних у процесах розвитку підприємства функцій:

просте відтворення (тиражування)

$$I_{t-1} = N_t + M_t = P_{t+1} + W_{t+1}, \quad (1)$$

звужене відтворення (регрес)

$$I_{t-1} > N_t + M_t > P_{t+1} + W_{t+1}, \quad (2)$$

розширене відтворення (прогрес)

$$I_{t-1} < N_t + M_t < P_{t+1} + W_{t+1} - W^{зв}_{t+1}, \quad (3)$$

де I – обсяги залучених інвестицій до господарської діяльності промислового підприємства, грн.; N – нематеріальні ресурси підприємства, грн.; M – матеріальні ресурси підприємства, грн.; P – реалізована продукція підприємства, грн.; W – відходи виробництва і споживання, грн.; $W^{зв}$ – зворотні відходи виробництва і споживання, грн.; t – номер часового періоду.

Головною особливістю моделей руху ресурсів (1), (2) та (3) є урахування часових характеристик господарської діяльності підприємства і визначення кола ресурсів, притаманних кожній зі стадій господарювання – постачання, виробництв та збут, сукупність яких утворює один цикл розвитку підприємства. Відповідно до структури запропонованих моделей поштовхом до здійснення виробництва продукції є залучення інвестицій в обсягах, достатніх для ініціювання процесів акумуляції ресурсів та їх трансформації відповідно до місії підприємства. Джерелами таких інвестицій можуть бути власні, залучені, запозичені засоби у вигляді прибутку, амортизаційних відрахувань, державного бюджетного асигнування, кредитів або випуску акцій відповідно до чинного законодавства, а саме Закону України «Про інвестиційну діяльність» та Закону України «Про режим іноземного інвестування» [11, 12]. Залучені на першій стадії циклу розвитку інвестиції трансформуються у ряд ресурсів, які умовно доцільно розділити на дві групи – матеріальні та нематеріальні. Відмінність між матеріальними і нематеріальними ресурсами полягає у тому, що

відсутність у нематеріальній частині ресурсів матеріально уречевлених характеристик зумовлює принципові розбіжності в інструментах управління, напрямках використання, рівнях впливу на процеси господарювання та методах оцінювання такого впливу. Матеріальним ресурсам притаманні певні особливості, що дають змогу чітко відокремити такі ресурси від нематеріальних. Такі особливості можна поділити на фізичні, економічні та інституціональні.

Фізичні особливості матеріальних ресурсів полягають у можливості здійснити пряму їх кількісну оцінку за натуральними та вартісними показниками. При цьому виявляється пряма залежність між кількістю таких ресурсів та оцінкою їх загального обсягу. Це означає, що в разі зміни кількісних і фізичних характеристик у тому самому напрямі змінюватиметься і оцінка загальної маси матеріальних ресурсів. Прикладом такої прямої залежності є формування змінної частини витрат, що залежить від обсягів виробництва (сировина, паливо, енергія, устаткування тощо). На відміну від матеріальних ресурсів, нематеріальні ресурси такої прямої залежності не матимуть, що пов'язано із відсутністю чіткого однозначного для всіх учасників господарської діяльності уявлення про кількісні параметри таких ресурсів, необов'язковість здійснення витрат на зберігання та транспортування (якщо не маються на увазі інформаційні ресурси, для яких можливо встановити кількісні вартісні характеристики таких витрат).

Особливий інтерес викликають економічні особливості розділення ресурсів на матеріальні та нематеріальні. Якщо матеріальні ресурси мають власну вартість у грошовій формі, що встановлюється на підставі їх кількісних характеристик і ціни одиниці ресурсу, доцільності залучення до господарської діяльності, ринкової привабливості виробленої за допомогою цих ресурсів продукції, законодавчої бази, то для нематеріальних ресурсів цінність встановлюється виключно у момент застосування паралельно із матеріальними ресурсами. Тобто вартісні характеристики можна встановити лише на підставі отриманих результатів трансформації матеріальних ресурсів у готову продукцію у поточному періоді. Це означає, що у наступних періодах вартість тих самих нематеріальних ресурсів буде змінена внаслідок зміни зовнішніх або внутрішніх факторів, що визначають умови застосування цих ресурсів. У стані «покою», тобто невикористання у господарській діяльності, вартість нематеріальних ресурсів є невизначеною величиною. Важлива економічна характеристика матеріальних ресурсів полягає у наявності фізичного та морального зносу, що проявляється у кількісних змінах, які фіксуються упродовж одного циклу розвитку і спричиняють падіння вартості. Такі зміни вимагають здійснення заходів щодо збереження та відновлення певних характеристик матеріальних ресурсів (планово-попереджувальні, капітальні ремонти, модернізація). Однак для нематеріальних ресурсів кожна наступна стадія циклу розвитку додає вартості (знання, досвід, розвинення компетенцій). Якщо матеріальні ресурси призначені для конкретного циклу розвитку і споживаються повністю або частково, то нематеріальні ресурси можуть продовжувати своє існування в незмінній або удосконаленій формі для подальших циклів. Доцільно визначати як економічну характеристику граничну вартість відтворення ресурсів. Так, для матеріальних ресурсів гранична вартість відтворення кожної наступної одиниці наблизатиметься до вартості створення попередньої одиниці матеріальних ресурсів (прикладом цього є витрати на основні та оборотні засоби, основним методом визначення яких слід вважати витратні). Підґрунтям цього є копіювання кожної наступної одиниці матеріальних ресурсів, що матиме практично схожі техніко-економічні характеристики зі своїм аналогом. Складнішою є ситуація визначення граничної вартості відтворення нематеріальних ресурсів. Складність зумовлена тим, що тиражувати нематеріальні ресурси, на відміну від матеріальних, упродовж циклу неможливо, як і неможливо зафіксувати кількісні та якісні характеристики нематеріальних ресурсів на дату оцінювання. Крім того, внаслідок очевидної унікальності кожної одиниці нематеріальних ресурсів складним видається вибір еталона для порівняння, що унеможливує застосування методу порівнянь або ринкового методу для оцінювання вартості. Придатнішим методом оцінювання вартості нематеріальних ресурсів можна вважати дохідний метод. Дохідний підхід ґрунтується на виявленні уявлень інвесторів щодо очікуваних доходів від використання нематеріальних ресурсів. Тоді підсумкова оцінка вартості нематеріальних ресурсів буде прямо пропорційна до суми очікуваних доходів від використання та тривалості терміну використання, визначених експертно на підставі прогнозних даних.

Інституціональні характеристики поділу ресурсів на матеріальні та нематеріальні визначаються особливістю прав власності. Так, у разі відчуження матеріальних ресурсів право власності та розпорядження передається іншому власнику. Для нематеріальних ресурсів буде характерною здебільшого можливість лише передавання права розпорядження, адже право власності буде нерозривно пов'язане із носієм нематеріальних ресурсів. Крім того, реалізація матеріальних ресурсів передбачає те, що продавець позбавляється цього ресурсу, а покупець – отримує. Для нематеріальних активів поширеніша ситуація, коли покупець отримує ресурс із подальшими правами власності і розпорядження, а продавець не позбавляється цього ресурсу.

Зауважимо, що повійне місце серед матеріальних та нематеріальних ресурсів займають витрати на заробітну плату (із відрахуваннями), що формується як винагорода за здійснений труд. При цьому доцільно розподілити такого роду витрати на витрати, що характеризують матеріальну та нематеріальну частину ресурсів. Зокрема, до частини матеріальних ресурсів доцільно зарахувати трудові ресурси, що визначаються складом і структурою найманих працівників для виконання певної трудової функції, яка декларується штатним розкладом, посадовими інструкціями. До частини нематеріальних ресурсів необхідно зарахувати інтелектуальні ресурси, які характеризуються сукупністю відносин з приводу використання знань та досвіду окремих індивідуумів або групи індивідуумів для забезпечення процесів відтворення ресурсів у межах місії підприємства. Тобто вартості ці ресурси набувають лише у випадку, коли вони становлять цінність для конкретного підприємства та дають змогу успішно вирішувати певні господарські завдання.

Умовою визначення напряму розвитку є порівняння обсягів залучених на попередніх етапах господарювання інвестицій та кількості використаних матеріальних і нематеріальних ресурсів з обсягами реалізованої продукції і відходів на підсумкових етапах окремого циклу розвитку підприємства. При цьому можливі три варіанти – просте відтворення (тиражування), звужене відтворення (регрес) і розширене відтворення (прогрес). Для випадку простого відтворення (формула (1)) характерною є рівність обсягів ресурсів на кожній зі стадій циклу розвитку. Така ситуація характерна для стабільності економіки підприємства, доцільність досягнення якої визначається наявністю кризових явищ на попередніх етапах господарювання. При цьому додана вартість спрямовується на споживання, метою якою є підтримка господарської діяльності на рівні попередніх періодів. В умовах позитивної динаміки загальноекономічної ситуації, за якою підприємства-конкуренти досягають прирощення вартості використаних ресурсів і додана вартість трансформується в інвестиції для подальшого нарощування обсягів задіяних у господарському обігу ресурсів, просте відтворення підприємства стає запорукою зниження конкурентоспроможності виробництва і загрожує у подальших періодах небезпекою виникнення кризових станів.

Виявивши істотні відмінності в обсягах залучених на кожній зі стадій циклу розвитку підприємства ресурсів, залежно від спрямованості таких розбіжностей можна констатувати звужене або розширене відтворення. Зміст звуженого відтворення, представленого формулою (2), полягає у зменшенні обсягів використаних ресурсів у межах одного циклу розвитку. Причинами звуженого відтворення можуть бути відсутність прибутку або доходів на стадії збуту, недоцільність здійснення цього напряму господарської діяльності внаслідок впливу ринкових, законодавчих, соціокультурних або економічних факторів. Розширене відтворення, подане формулою (3), передбачає одночасне досягнення приросту обсягів ресурсів за фізичними та вартісними показниками, причинами чого є повернення доданої вартості у виробництво з придбанням додаткових ресурсів або ресурсів, яким притаманна особливість зростання їх вартості у часі. Зауважимо, що підприємство, яке може бути представлене одночасно кількома сферами господарської діяльності, не може характеризуватися виключно одним напрямом відтворення в процесі розвитку. Найпоширенішою формою відтворення є змішана форма, коли за окремими напрямками фіксуються різні напрями відтворення. Крім того, напрям відтворення може змінюватися з переходом від одного циклу розвитку до іншого, що повинно бути враховано під час вибору інструментів управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства.

Висновки. 1. Проведене дослідження свідчить про наявність низки проблем у формуванні та реалізації ресурсного потенціалу розвитку промислових підприємств в Україні, що пов'язано із виявленою розбалансованістю зміни основних економічних показників господарської діяльності. Виявлено, що недостатньою мірою розроблено інструментарій управління господарськими проце-

сами на підприємстві, що потребує створення нового підґрунтя для успішної реалізації прискорення всебічного розвитку промисловості.

2. Доцільне розширення кола альтернативних рішень із використання ресурсного потенціалу, стимулювання інвестиційно-інноваційної активності підприємств у напрямі оптимізації ресурсо-використання та підвищення матеріальної зацікавленості та усвідомлення управлінськими кадрами необхідності розроблення і реалізації заходів щодо забезпечення економічного зростання та розвитку. Запропоновані в роботі складові концепції управління ресурсним потенціалом розвитку побудовано з урахуванням змісту та особливостей руху ресурсів від інвестицій, спрямованих на акумулювання ресурсів, що трансформуються відповідно до місії підприємства у готову продукцію із одночасним утворенням відходів. Особливістю запропонованої концепції є спрямованість на досягнення економічної, соціальної, екологічної ефективності господарської діяльності промислового підприємства за умови накопичення і відтворення ресурсного потенціалу розвитку.

3. Для підвищення ефективності процесів управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства розроблено моделі відтворення (просте, звужене та розширене), особливістю яких є порівняння у вартісному вимірі обсягів інвестицій, залучених для акумулювання ресурсів, достатніх для здійснення виробництва суспільно значущої продукції з урахуванням відходів, що утворюються за результатами виробництва і споживання. Уточнення змісту та специфіки поділу ресурсів підприємства на матеріальні та нематеріальні дало змогу сформулювати методичні положення щодо вибору інструментів управління цими ресурсами для підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу розвитку.

Перспективи подальших досліджень. Розроблені в роботі концептуальні положення управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства є підґрунтям подальшого створення практичних інструментів підвищення результатів господарської діяльності із відповідним зростанням суспільного добробуту. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на формування з урахуванням специфіки діяльності промислового підприємства та зовнішнього середовища (ринкових, інституціональних, екологічних та інших факторів) моделей оцінювання соціальних, економічної та екологічної ефективності формування і використання ресурсного потенціалу розвитку в процесах господарювання.

1. *Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2012. – 558 с.* 2. *Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державна служба статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Інформаційно-аналітичне агентство, 2011. – 559 с.* 3. *Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. – 566 с.* 4. *Статистичний щорічник України за 2005 рік / Держкомстат України; за ред. О.Г. Осауленка. – К.: Техніка, 2006. – 575 с.* 5. *Статистичний щорічник України за 2000 рік / Держкомстат України; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Техніка, 2001. – 598 с.* 6. Міценко Н.Г. *Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Н.Г. Міценко, О.І. Кумечко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 193–198.* 7. Олійник Т.І. *Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Т.І. Олійник, А.С. Коваленко // Вісник Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія: "Економічні науки". – 2010. – № 11. – С. 85–90.* 8. Салун М.М. *Структура ресурсного потенціалу промислового підприємства / М.М. Салун // Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. – 2012. – № 102. – С. 170–178.* 9. Вишневецька О.М. *Ресурсний потенціал підприємництва / О.М. Вишневецька // Економіка АПК. – 2008. – № 12. – С. 32–37.* 10. Шкуратова І.І. *Управління природно-ресурсним потенціалом в економічній системі регіону / І.І. Шкуратова // Вісник Академії митної служби України. Серія: "Державне управління". – 2011. – № 1 (4). – С. 92–98.* 11. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560>. 12. Закон України «Про режим іноземного інвестування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.